

GRÈCIA: L'IMPACTE DE LES RETALLADES PER AL PROFESSORAT

Per Andreas Papadantonakis, Secretari d'Afers Especials, OLME i Effie Samara, Coordinador d'Afers Internacionals, OLME

La imposició de les polítiques del Memorandum a principis del 2010 a Grècia va tenir un impacte enorme en tots els sectors de la societat grega, incloent-hi una educació pública que s'ha deteriorat dramàticament a molts nivells. L'argument de gestionar el dèficit fiscal i reduir la despesa pública va permetre llançar atacs continus al sector públic, incloent l'educació pública.

Grècia ha ocupat tradicionalment un dels rànquings més baixos d'Europa pel que fa a la despesa en educació. La despesa total en educació a Grècia, en percentatge del PIB dels darrers 15 anys, ha oscil·lat entre el 3,6% i el 4,4% i se situa per sota de la despesa mitjana de la UE (del 4,7% al 5,3%) i per sota de la de l'eurozona (del 4,6% a 5%) en el mateix període. Segons dades d'Eurostat, Grècia destina el 8,2% de la seva despesa pública total en educació, ocupant el lloc 27è a la UE (formada per 28 països). En global, la despesa pressupostària destinada al Ministeri d'Educació va disminuir un 35% entre el 2001 i el 2015. En el període 2015-2019, la despesa en educació s'ha reduït al 2,9% del PIB.

A més, en comparació amb altres països de la UE, Grècia gasta menys diners per a l'educació primària (1,4% del PIB front a l'1,5% de la mitjana de la UE) i encara menys per a l'educació secundària (1,3% en comparació amb l'1,9% de mitjana de la UE).

Per regla general, amb l'austeritat a l'educació, professorat i les escoles han de fer més per menys. A continuació intentarem explicar l'impacte de les retallades pressupostàries centrant-nos principalment en el professorat i les seues condicions laborals.

Des del 23 d'abril de 2010, quan es coneixia que el país estava sotmès a un seguiment fiscal i financer per part del Fons Monetari Internacional (FMI), el Banc Central Europeu (BCE) i la Unió Europea (UE), les retallades del salari del professorat han aplegat a un 40% acumulat. Però les pèrdues reals dels ingressos del professorat són molt majors si tenim en compte els grans augments dels impostos directes i indirectes, així com l'augment del cost de la vida. Més concretament, el 2011 es va implementar un nou sistema de pagament mitjançant el qual:

- Els salaris nets es van reduir del 15% -30%, amb les majors retallades per a docents amb pocs anys de servei.
- Gairebé tots els complements extraordinaris del professorat es van suprimir, inclosos els destinats a activitats extraescolars, preparació docent, prestació per al professorat en educació especial, prestació per a parelles casades.

A més a més, s'han produït altres pèrdues salarials per les causes següents:

- 2% de retenció de les retribucions anuals totals, anomenada «contribució solidària»

- 1% de retenció de les retribucions anuals totals a favor del Fons de Benestar del Funcionariat des de l'1-1-2011

- Reducció de la renda anual no tributable de 12.000€ a 8.900€

- Els increments salarials per carrera professional es van congelar l'1-7-2011, es van deduir dos anys de servei real d'ensenyament a tota la plantilla, mentre que petits guanys salaris de la carrera professional van reaparèixer l'1/19/2019.

- El 2012, el "Marc de l'estratègia pressupostària a mig termini" va suprimir totalment les pagues extra de Nadal i vacances que es ja s'havien retallat el 2010.

Aquesta imatge fosca de les retribucions docents, que afecta inevitablement els nivells i la qualitat de la nostra vida, s'ha complementat també amb un augment de 2 hores lectives setmanals des del 2013. En aquest punt, cal deixar clar que el professorat grec ha de realitzar diverses tasques a l'escola, a banda de les pròpiament docents. Atès que hi ha una marcada absència de personal de suport educatiu a les escoles gregues, el professorat ha de fer també de psicòleg infantil, de conserges de l'escola, i de perso-

nal administratiu per gestionar els tràmits escolars i la comunicació amb les famílies, el ministeri i altres agents.

La situació ha esdevingut encara més problemàtica tenint en compte que per tal de reduir el cost laboral es va adoptar des del 2010 una taxa de reposició estricta que regula la contractació de professorat a les escoles públiques: per cada 10 persones que es jubilen, se'n contracta una de nova de manera indefinida. Malgrat la severitat d'aquesta premissa, ni tan sols s'ha aplicat realment. De fet, la trista realitat és encara pitjor: els governs grecs s'han adherit a una política de no contractació de professorat permanent durant els últims deu anys. En els últims vuit anys, 36.000 docents amb estatus permanent s'han retirat de l'ensenyament secundari.

En conjunt, cal destacar que hui en dia hi ha una caiguda de més d'un 30% del nombre de professorat permanent del sector de l'Educació Secundària respecte al 2010. En xifres reals per a l'Educació Secundària, de 102.360 docents permanents el 2010 hem passat a 66.530 el 2018.

Atès que el nou professorat no te adjudicat un lloc permanent, això suposa perjudicis tant per qui és permanent en actiu, com per qui s'incorpora, amb llocs temporals i substitucions.

Atena filla de Zeus, deessa de la saviesa, de les arts i de l'artesania, escultura grega.

El professorat experimenta tots els efectes inevitables de la precarietat: inseguretat, vulnerabilitat, dependència i reticència a implicar-se en la vida social i comunitària.

Per una banda, com que es contracta nou professorat estable, les sol·licituds de professorat permanent per traslladar-se a una altra regió (normalment més properes a la seva llar permanent) són ignorades sistemàticament pel Ministeri. El 2019, només es van concedir el 7,38% dels trasllats demanats. En conseqüència, un bon nombre de persones se senten "atrapades" ja que han de romandre lluny de les seves famílies durant molts anys seguits, cosa que també significa que, mentrestant, amb els salaris reduïts, hagen de pagar dues llars ubicades en diferents regions del país. Aquest tipus de mobilitat entre regions era una pràctica normalitzada els anys anteriors a la crisi econòmica i el Ministeri permetia que el professorat estiguera a prop del seu lloc de preferència i la seua família.

Les itineràncies del professorat dins del districte escolar també han augmentat des del 2010. En els darrers anys, la Direcció local d'Educació obliga el professorat a desplaçar-se entre les escoles per tal de complir les exigències de càrrega docent. Així, per fer les 23 hores lectives setmanals, és probable que el professor s'haja de desplaçar entre diverses escoles del districte. Les nostres dades mostren que el 40% del professorat permanent es mou d'entre dues a cinc escoles dins de la setmana escolar.

A més, com que no entra nou professorat a la docència, l'edat mitjana als centres de secundària ha augmentat de forma alarmant fins els 48-50 anys, dependent de l'especialitat. En matemàtiques, per exemple, l'edat mitjana del professorat en actiu és de 49 anys.

Tenint en compte les qüestions anteriors, el perfil del professorat tipus dels nostres instituts sol ser una persona de mitjana edat, molt estressada per poder aplegar a fi de mes, esgotada psicològicament per haver de canviar constantment de contextos escolars, i exhausta físicament en el procés.

Certament, el paisatge del professorat permanent ha canviat dràsticament en un moment en què també hem estat testimonis d'un fort augment de l'ensenyament precari. El professorat interí té contractes de durada determinada i no renovables per ocupar llocs de treball vacants en diferents regions.

Només a l'educació secundària, el professorat precari ha augmentat un 25% en els darrers dos anys i un 45,9% respecte al 2014-15. Enguany, si totes les vacants són ocupades així, el professorat interí constituirà el 15% del total de la plantilla. L'any passat, es van contractar 31.300 docents en interinitat tant a l'educació primària com a l'educació secundària i, per al curs escolar 2019-20, el govern ha cobert les vacants de professors de la mateixa manera, i ja ha nomenat 31.500 docents temporals. Es preveu que hi haja més professorat interí per cobrir les necessitats de les classes de l'alumnat refugiat.

I, per descomptat, el professorat precari, com les treballadores i els treballadors precaris, experimenten tots els efectes inevitables de la precarietat que es apunten els estudis en la matèria, com ara la inseguretat basada en finances inestables, vulnerabilitat per la pèrdua de feina, dependència (en l'edat adulta) dels seus pares i mares, reticència a involucrar-se en la vida social i comunitària, l'activisme i un llarg etcètera.

Amb aquestes condicions laborals i d'ocupació del professorat, els nostres centres difícilment poden assolir els objectius marcats per a una educació de qualitat, que és l'objectiu final dels nostres esforços. Certament, professorat i centres educatius estan experimentant la intensitat de retallades pressupostàries que han configurat l'actual context educatiu a Grècia i que no es podran revocar fàcilment en els pròxims anys.

Des del 2010 es va adoptar una taxa de reposició estricta a les escoles públiques on, de cada 10 persones que se jubilaven se'n contractava una de nova de manera indefinida.

Referències

Centre de desenvolupament de polítiques educatives - Confederació de Treballadors, Grècia: Informe anual sobre Educació 2017-2018.

Centre de Recerca i Documentació, OLME (2015): Estudi sobre el salari del professorat

Centre de Recerca i Documentació, OLME (2014): Les repercussions en l'educació de les polítiques d'austeritat i de les Memoranda. El cas de Grècia

Institut d'Estudis Econòmics i Industrials (2018): Crisis, canvis demogràfics i impacte en l'Educació